

Kultur- og likestillingsdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Oslo, 18. januar

Hørings svar til NOU 2023: 13 // På høy tid - Realisering av funksjonshindredes rettigheter

Stiftelsen SOR ønsker først og fremst å anerkjenne arbeidet som Likestillings- og mangfoldsutvalget har lagt ned i denne offentlige utredningen. "På høy tid" er et gjennomarbeidet og nødvendig dokument som vi håper vil få stor praktisk betydning for funksjonshindrede i Norge, og for politikktutforming på feltet. Derne st ønsker vi i Stiftelsen SOR å takke for muligheten til å gi innspill på NOU 2023: 13.

SOR har i 72 år jobbet for gode levekår for personer med utviklingshemming. Dette gjør vi gjennom kunnskapsformidling og -utvikling, konferanseavholdelse og samarbeid med andre organisasjoner på feltet. Vi har derfor lest NOUen med stiftelsens målgruppe for øye, og våre kommentarer berører i all hovedsak denne delen av befolkningen.

Dette hørings svaret er delt opp i to. Først gir vi noen overordnede kommentarer, for deretter å gå spesifikt inn i utvalgte kapitler som særlig er aktuelle for personer med utviklingshemming og deres støttepersoner.

Del I - Overordnede kommentarer

Stiftelsen SOR støtter utvalgets forslag om at CRPD inkorporeres i menneskerettsloven, og at alt lovverk som blir berørt ved en inkorporering, blir gjennomgått, oppdatert og harmonisert (s. 52). Samtidig støtter vi at tilleggsprotokollen i CRPD ratifiseres slik utvalget foreslår. Det er samtidig svært viktig at det tydeliggjøres, også overfor kommunene, at det kommunale selvstyret ikke er et argument for å unnlate å følge konvensjonens artikler og prinsipper.

Vi merker oss at Likestillings- og mangfoldsutvalget ønsker å erstatte begrepene “*med funksjonsnedsettelse*” og “*nedsatt funksjonsevne*” med “*funksjonshindret*”, og at det i lys av dette reises en større debatt om begrepsbruk. Vi er enige i at begreper til stadighet må diskuteres og justeres i takt med samfunnsutviklingen (noe vi i SOR også snakker mye om i vårt virke), og er positive til at språket utvikles i retning av å understreke at det er samfunnet som hindrer den enkelte fra likestilling og reell deltakelse. Vi stiller oss bak forslaget om at begreper og språk innenfor funksjonshindringsfeltet utvikles i tråd med intensjonen i CRPD (s. 52), men at de av oss det faktisk gjelder særlig bør høres og gis definisjonsmakten i dette spørsmålet. Vi går med dette ikke videre inn på debatten om begreper, selv om vi mener at det er en diskusjon som bør holdes varm i fremtiden.

Når vi leser de delene av utredningen som omhandler funksjonshindrede barn og unge, savner vi at også Barnekonvensjonen anvendes som analyseverktøy, slik CRPD legges til grunn i utvalgets arbeid overfor den voksne delen av befolkningen.

Del II - Kommentarer til utvalgte kapitler

Denne delen tar for seg kommentarer knyttet til utredningens kapittel 4 til og med kapittel 13.

Kapittel 4: Kjerneproblemstillinger for funksjonshindredes rettigheter

Vi er klar over at mandatet til Likestillings- og mangfoldsutvalget spenner vidt, og at det ikke har vært mulig å belyse alle de temaene som burde vært belyst. Vi ønsker likevel å trekke frem et sentralt menneskerettslig område vi savner i utredningen, og som vi i det videre mener det bør rettes økt faglig og politisk fokus mot – for å sikre målet om et mer likestilt samfunn.

Retten til å bestemme selv

(...). Utvalget skal vurdere og foreslå tiltak og strategiske innsatser som kan bidra til å redusere fordommer og bidra til en bevisstgjøring av rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse gjennom hele livsløpet, og på alle samfunnets arenaer. (...).

(Utklipp fra utvalgets mandat, s. 15).

CRPD slår eksplisitt fast at funksjonshindrede har rett til å bestemme over sitt eget liv på lik linje med andre. Dette er angivelig den viktigste, men også den vanskeligste rettigheten å innfri fullt ut i praksis. Særlig gjelder dette for personer med utviklingshemming (som også har lang erfaring med å bli fratatt denne rettigheten). Artikkel 12 er likevel tydelig på at personer med nedsatt funksjonsevne **skal** få den støtten de trenger for å kunne gi uttrykk for ønsker og behov, og for å ta egne beslutninger. Dette er mye omtalt som beslutningsstøtte.

Selvbestemmelse er også et av åtte gjennomgående prinsipper som alltid skal legges til grunn ved fortolkning og gjennomføring av konvensjonens enkeltrettigheter. I tillegg er retten til selvbestemmelse noe som berører alle livets spørsmål; fra vugge til grav. Om vi ser hen til utvalgets mandat innledningsvis i dette kapitlet er vi derfor litt overrasket over at selvbestemmelsesretten ikke løftes opp som en kjerneproblemstilling i utredningen, og at det ikke vurderes og foreslås tiltak som støtter oppunder en av de viktigste rettighetene man har i

kraft av å være menneske, og som tematiserer hvordan vi kan legge til rette for gode beslutningsstøtteprosesser for personer med utviklingshemming spesielt.

På bakgrunn av dette ønsker Stiftelsen SOR å foreslå følgende tilleggstiltak:

- Norske myndigheter må innføre en ny lov om beslutningsstøtte
- Sølvi Linde har på oppdrag fra Senter for Omsorgsforskning skrevet en kunnskapsoppsummering om beslutningsstøtte for personer med utviklingshemming.¹ I denne kunnskapsoppsummeringen er det foreslått et rammeverk for beslutningsstøtte. Det må settes av midler til forskning på implementering og evaluering av dette rammeverket, eller tilsvarende rammeverk, for å sikre at de av oss som trenger støtte til å ta beslutninger, møtes på en kunnskapsbasert måte.

Kapittel 5: Mer enn funksjonshindret

Stiftelsen SOR er glad for at utvalget retter så stort fokus på denne tematikken i NOUens kapittel 5. Dette er et for lite belyst område, også når det gjelder personer med utviklingshemming. Det å være utviklingshemmet skygger i stor grad over andre sider av å være et menneske, og det er avgjørende viktig at både samfunn og tjenester ser på folk med utviklingshemming som hele mennesker og ikke bare sin diagnose.

Utover dette støtter vi særlig oppunder utvalgets tiltak som omhandler forskning på feltet om kjønnsinkongruens og funksjonshindring i Norge, spesielt innenfor autismespekterdiagnoser og kognitive funksjonshindringer (s. 243).

Kapittel 6: Familier som venter funksjonshindrede barn

I dette kapitlet påpekes det at *alle fosterdiagnostiske sentre har sosionom eller familierapeut tilgjengelig for tilstrekkelig støtte til gravide og par som er i en valgsituasjon, og det bør utarbeides velkomst-/tiltaks pakke til gravide som bærer frem et funksjonshindret barn (s. 78)*. Vi er helt enige i at familier som venter funksjonshindrede barn får den støtten og

¹ Linde, S. (2022). Beslutningsstøtte for personer med utviklingshemming: En oppsummering av kunnskap. Senter for omsorgsforskning

informasjonen de trenger for å ta et godt valg for seg selv og sin øvrige familiesituasjon; uten at den eller de som skal støtte dem legger sine preferanser til grunn for valget som tas. Vi vil her påpeke at vernepleiere bør trekkes frem som en naturlig profesjon på lik linje med sosionom og familieterapeut i teksten over. Det er ingen profesjon i Norge som har bredere kunnskap om funksjonshindrede mennesker, og vernepleieren har her, etter vårt syn, en helt unik kompetanse som ikke må glemmes i dette arbeidet.

Kapittel 7: Familier som har funksjonshindrede barn

Stiftelsen SOR stiller seg bak utvalgets vektlegging av situasjonen til familier som har funksjonshindrede barn, og er enig med utvalget om at "situasjonen til mange familier med funksjonshindrede barn er uholdbar". Det er for liten grad av forståelse for deres situasjon blant nasjonale og kommunale myndigheter, og det har i for liten grad vært satt i gang tiltak som skal bedre deres situasjon. Hjelpen er ofte lite hjelpsom.

Stiftelsen SOR synes utvalgets vurderinger og forslag til tiltak er gode. I tillegg vil vi understreke behovet for gode tillitsfulle prosesser for å sikre gode tjenester for barn og familier. Ofte må familiene kjempe en kamp med lange klagesaksprosesser før de får nødvendige tjenester. Saksbehandling må sees på som en del av tjenestene, og dermed også ikke omtales som behandling av saker, men samarbeid mellom mennesker. Vi trenger en tillitsreform der tjenestene best utformes mellom familiene og fagfolk.

De siste årene har det blitt utviklet ulike modeller for veiledning av familier med funksjonshindrede barn. Særlig vil vi understreke behovet mange har for direkte veiledning i dagliglivets situasjoner. Dette innebærer at kommunene må ha fleksibelt personell som kan jobbe hjemme hos familiene til alle døgnets tider. Bydel Søndre Nordstrand har utviklet [en håndbok for hjemmeveiledning](#), og denne form for veiledning bør implementeres i alle landets kommuner.

Kapittel 8: Oppvekst, fritid og deltakelse for funksjonshindrede barn og unge

Utvalget anerkjenner den viktige inkluderingsjobben mange ildsjeler gjør innen idrett, kultur og fritid, men understreker at dette arbeidet må gis bedre rammer (s. 10). Utvalget trekker

også frem store barrierer knyttet til å få delta på kultur- og fritidsarenaer på lik linje med andre. Særlig må idretts-, kultur- og fritidstilbud for personer med utviklingshemming styrkes, slik at denne delen av befolkningen kan nyttiggjøre seg slike tilbud. Her ønsker vi blant annet å trekke frem Sjiraffen kultur- og kompetansesenter i Trondheim (heretter "Sjiraffen") som en nødvendig aktør på dette feltet. Sjiraffen tilbyr kultur-, fritids- og arbeidstilbud, samt utdanning til 360 personer med ulike funksjonshindringer hver måned - og er unike i sitt slag. Det er særlig viktig at tilbydere som Sjiraffen sikres tilstrekkelig med statlige midler slik at de har trygge rammer for fremtiden.

Vi stiller oss bak forslaget om at barn og unges stemmer inkluderes i utarbeidelsen av statlig og kommunal politikk for denne målgruppen, blant annet gjennom involvering av relevante barne- og ungdomsorganisasjoner (s. 244). Her vil vi også trekke frem behovet for at det etableres et nasjonalt kompetansesenter for barn og unges medvirkning, slik også Redd Barna tar til orde for i sin høringsuttalelse. Dette er også noe Stiftelsen SOR og Redd Barna har anbefalt etter prosjektet "*Vi har også en stemme*".²

Redd Barna og Stiftelsen SOR anbefaler også at alle som møter barn og unge med ulike funksjonshindringer i sitt daglige virke, og særlig de av oss med utviklingshemming, får kunnskap om FNs barnekomités 9 prinsipper for medvirkning, og at de får kunnskap om, og kan anvende ulike medvirkningsmetoder, slik at personene det gjelder får komme til orde i saker som angår dem (Slette & Vandvik, 2023).

Avslutningsvis i denne delen av høringsuttalelsen ønsker vi å trekke frem viktigheten av at prinsippene og artiklene i CRPD også gjøres kjent i ulike trossamfunn. [I et leserinnlegg i Vårt Land 25. desember 2023](#) trekker fagsjef i Stiftelsen SOR frem en episode der en gutt med alvorlig grad av utviklingshemming ble nektet å konfirmere seg fordi han ikke var "Guds barn" ifølge den forrettende presten. Dette er en historie fra 2000-tallet, og den vitner om viktigheten av utvalgets forslag til tiltak om at funksjonshindrede barn og unges rett til tros- og religionsutøvelse må bli styrket gjennom for eksempel tilstrekkelig assistanse og tilrettelagt religions- og livssynsundervisning og konfirmasjonsforberedelser (s. 244), og at prinsippene i CRPD også må gjøres kjent i, og forplikte ulike trossamfunn.

² Les mer om anbefalingene i SOR Rapport 3-2023.

Kapittel 9: Grunnskole og videregående opplæring

I 2022 og 2023 gjennomførte Redd Barna og Stiftelsen SOR, som nevnt over, medvirkningsprosjektet '[Vi har også en stemme](#)'. Et sentralt funn fra dette prosjektet, som ble finansiert av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet) er ungdommenes ønske om, og behov for praksis ute i ordinære bedrifter som forberedelse til arbeidslivet. Som utvalget også trekker frem, viser forskning (Wendelborg et al., 2017) at overgangen fra videregående skole til ordinært arbeidsliv er kronglete for veldig mange elever med utviklingshemming eller tilgrensende hjelpebehov.

Dette har stiftelsen HELT MED arbeidet med i flere år gjennom overgangsmodellen HELT MED UngJobb. UngJobb skal sikre at elevene møtes med økte forventninger til hva de kan oppnå, at læremålene i større grad spisses mot deltakelse i arbeidslivet, at man kan redusere innvilgelsen av et femte skoleår (for de elevene der dette året kun oppleves som oppbevaring), og at den enkelte får praksiserfaring med kyndig veiledning fra en ekstern jobbspesialist som kjenner arbeidslivets spilleregler og forventninger.

UngJobb, og tilsvarende overgangsmodeller, er også viktige arenaer som bidrar til å sikre at alle elever gis mulighet til å oppnå læringsmålene/kompetansemålene for sine respektive trinn med mulighet for å få karakterer eller annen dokumentasjon på oppnådd kompetanse. Slik dokumentasjon gir frihet til selv å velge videre utdanning og etter hvert yrkesvei. Det er viktig at det legges til rette for at slike overgangsmodeller prøves ut i praksis, og at fylkeskommunene i større grad fokuserer på å ruste den enkelte for livet etter videregående opplæring. Det er også av betydning at NAV kobles inn før eleven fyller 18 år, også for å unngå at man behandles som en såkalt "kurantsak".

Et annet sentralt funn fra medvirkningsprosjektet "[Vi har også en stemme](#)" er ungdommenes utstrakte erfaring med mobbing og utenforskap i oppveksten.³ Slike livserfaringer danner grobunn for psykiske helseplager, og underbygger behovet for at det

³ Les om ungdommenes livserfaringer i [denne artikkelen](#), og om hvilke sammenhenger som finnes mellom mobbing og utvikling av traumer, og hvorfor vi sjelden spør hovedpersonene selv hvilke livserfaringer de har, i [dette intervjuet](#).

utarbeides og iverksettes obligatorisk opplæring for ansatte og elever i skoler som har til hensikt å forebygge mobbing, utenforskap og hatprat (s. 245), slik utvalget også foreslår.

En stor andel av utviklingshemmede elever og elever med omfattende behov for bistand/tilrettelegging opplever å få undervisning i enerom eller mindre elevgrupper. Stiftelsen SOR er verken prinsipiell motstander av slik undervisning eller spesialskoler for funksjonshindrede, men ønsker å være tydelige på at dette må være unntak basert på grundige individuelle kartlegginger. Å bli tatt ut av fellesskapet kan bidra til å opprettholde negative holdninger og bygge opp under fordommer knyttet til å være funksjonshindret i skolen.

Slette & Finden (2023) trekker frem konsekvensen av ekskludering fra læringsfellesskapet, og påpeker at ekskludering fra ulike, og viktige livsområder, både er uhenksommessig på et samfunnsøkonomisk plan, men også potensielt skadelig for den det gjelder. Nøkkelen må være å tilby skreddersydde løsninger for hver enkelt elev. SOR støtter derfor NFU sitt høringssvar som trekker frem viktigheten av å heve kompetansen på CRPD, inkluderende praksis og inkluderende spesialpedagogiske tiltak blant ledere, lærere og andre ressurser i skolesystemet (s. 5), for å hindre at elever møtes med tiltak som ikke har effekt.

Kapittel 10: Høyere utdanning

I likhet med NFU mener vi også at det er et offentlig anliggende å sikre videre drift og utvikling av høyskoletilbudet til personer med utviklingshemming ved VID vitenskapelige høyskole. Det bør i tillegg utredes om flere utdanningsinstitusjoner (gjerne med bred geografisk spredning) bør opprette egne utdanningstilbud til denne delen av befolkningen. Derfor støtter vi forslaget om at Universiteter og høyskoler som øremerker studieplasser til funksjonshindrede premieres, spesielt innenfor sektorens finansieringssystem (s. 246).

Kapittel 11: Arbeid, sysselsetting og karrieremuligheter

Vi vil innlede vår kommentar til kapittel 11 med en henvisning til det utvalget skriver fra den samfunnsøkonomiske rapporten som ble laget i forbindelse med dette arbeidet:

“Rapporten levner liten tvil om at det er samfunnsøkonomisk svært lønnsomt å arbeide aktivt for å øke sysselsettingen for funksjonshindrede, og at man kan bruke betydelige ressurser på arbeidsmarkedstiltak uten at tiltakene blir ulønnsomme.”

Alt for mange funksjonshindrede står utenfor arbeidslivet, dette gjelder også personer med utviklingshemming, og det er liten tvil om at dette må være et prioritert område i arbeidet for likestilling. Vi mener at utvalget har en grundig og god gjennomgang og vurdering på dette området. Stiftelsen SOR tok i sin tid initiativ til prosjektet HELT MED på bakgrunn av de utfordringene vi så var tilstede for arbeidsinkludering. HELT MED har i ettertid blitt en egen prisbelønt stiftelse med stor suksess. Vi er glade for at utvalget anerkjenner dette arbeidet som viktig.

Stiftelsen SOR stiller seg bak utvalgets forslag til tiltak. Vi er blant annet glad for problematiseringen av kurantvedtaksordningen, da vi mener at alle må få tilbud om en egnet arbeidsevnevurdering.

Vi er kjent med flere saker der personer med utviklingshemming, og ofte de med størst hjelpebehov, tilbys dagaktiviteter i eget hjem. Dette uroer oss. For alle mennesker er det viktig å ha noe å stå opp til, og å være del av et fellesskap. Derfor støtter vi utvalgets forslag om at kommunene bør få en lovpålagt plikt til å etablere egnede dagsentre for de som ikke har anledning til å få en jobb, via for eksempel VTA. Det er like fullt viktig at VTA-plassene øker med et tilstrekkelig antall årlig, slik at folk slipper å stå i kø for å få en egnet jobb.

Vi ønsker også å understreke vår støtte til forslaget om at *“HELT MED, eller tilsvarende virksomheter med dertil tilpasset metode, blir et nasjonalt tilbud og bygges ut. Det må utformes en opptrappingsplan for å nå målet om full dekning innen 5 år.”*

Kapittel 12: Bolig

Om vi skal nå FNs bærekraftsmål må vi i større grad begynne å snakke om idealsamfunnet, fremfor å fokusere på idealmennesket. Menneskelig forskjellighet bør ikke dele oss, den bør binde oss sammen. Universell utforming tar slik et oppgjør med ideen om at vi skal møte folk med ulike tilpasningsbehov med ulike løsninger. I stedet bør vi heller fokusere på å

innrette et samfunn med plass til alle. Dette gjelder særlig for by- og arealplanlegging, men også for eiendomsutvikling. Fordi vi står overfor store utfordringer de neste årene, vil det være utfordrende å rigge et system som imøtekommer alle enkeltbehov. Vi er slik sett enige i at tjenestene i større grad må imøtekomme den enkeltes behov for privatliv, å være integrert i samfunnet, og at man kan ta egne valg ut i fra egne behov og preferanser (CRPD-utvalget del II, s. 101). Det er likevel av betydning at kommunene ser til Husbankens ressurser⁴ når det gjelder oppføring og utforming av boliger til personer med utviklingshemming for å hindre institusjonslignende boformer.

For å sikre medvirkning på boligfeltet har Stiftelsen SOR i [en høring til Sandefjord kommune](#) tatt til orde for at det bør utvikles en egen boligmedvirkningsmodell for mennesker som av ulike grunner møter på barrierer når det gjelder å skaffe seg ønsket bolig; om det være seg å eie eller å leie. Særlig bør modellen utvikles med utviklingshemmede for øye, da barrierene synes å være størst for denne delen av befolkningen. Her vil SOR være en naturlig samarbeidspartner, eller initiativtaker.

Stiftelsen SOR er glad for at utvalget legger stor vekt på eierlinjen. Dette er også i tråd med forskning på feltet. De som eier sin egen bolig har større grad av selvbestemmelse og bedre vedlikehold av sine boliger enn andre. Vi stiller oss bak utvalgets forslag til tiltak.

Utvalget foreslår at en ikke skal kunne samlokalisere mer enn 5 boliger i et bofelleskap, og at man heller ikke skal kunne gjøre dette i avlastningsinstitusjoner. En skal heller ikke kunne samlokalisere boliger med avlastning eller kommunale dagsenter. Dette er et svært viktig signal fra utvalget om at byggingen av store enheter der en samlokalisere mange funksjonshindrede på samme sted må stoppes. Vi er også svært skeptiske til at ulike risikoutsatte grupper i samfunnet lokaliseres i samme bygg, eller i umiddelbar nærhet til hverandre. Kampen-saken er et eksempel der det gikk alvorlig galt.

Stiftelsen SOR ser likevel at det bør være mulig med unntak fra hovedregelen om et makstak på 5 boliger, eksempelvis der flere enn 5 i felleskap, og etter eget ønske, lager borettslag eller selveiende leiligheter, men her må slike unntak begrenses. Når det gjelder avlastning mener Stiftelsen SOR at slike unntak ikke bør forekomme.

⁴ Se www.husbanken.no

Kapittel 13: Samfunnsdeltakelse for funksjonshindrede voksne

Som vi nevner tidligere i dette høringsvaret spenner utvalgets mandat seg vidt, noe som vanskeliggjør at man klarer å vie plass til all relevant tematikk på feltet. Vi mener likevel at vold og overgrep mot denne delen av befolkningen burde vært belyst i utredningen, da dette er et stort folkehelseproblem i befolkningen generelt, og særlig for risikoutsatte voksne⁵ spesielt, og noe som er med på å hindre samfunnsdeltakelse for mange utsatte.

Vi er enige med utvalget i at negative holdninger er et stort og underkommunisert problem overfor funksjonshindrede. Slike negative holdninger er óg en av grunnene til at de av oss som på ulike måter er funksjonshindret, i større grad utsettes for integritetskrenkende handlinger enn andre. TryggEst er en helhetlig modell som har til hensikt å avdekke, avverge og håndtere vold, overgrep og omsorgssvikt overfor risikoutsatte voksne. Modellen er utviklet av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), og har fått relativt stor utbredelse i norske kommuner.

Som et ledd i å øke kvaliteten og kunnskapen ute i tjenestene er det også utviklet et omfattende e-læringskurs (totalt 14 moduler) som belyser ulike problemstillinger på dette feltet. I 2024 kan man også få studiepoeng ved OsloMet for å ta disse kursene, noe vi tror vil stimulere til at flere får økt kompetanse på tematikken ute i tjenestene.

For å sikre at risikoutsatte voksne får økt rettssikkerhet og tilstrekkelig voksenvern, er det svært viktig at TryggEst sikres videre drift. Neste underkapittel er også av særlig betydning for dette feltet.

13.1 Effektiv tilgang til rettssystemet

De siste årene har det blitt rettet søkelys mot personer med kognitive funksjonsnedsettelse i møte med strafferettspleien, og i 2023 ga Universitetsforlaget ut en egen bok om tematikken.⁶ For i motsetning til fornærmede og vitner med kognitive funksjonsnedsettelse, har ikke utøvere med tilsvarende funksjonsvariasjoner rett til avhør som

⁵ Risikoutsatte voksne er et begrep som viser til mennesker som i liten eller ingen grad er i stand til å beskytte seg selv, og som mottar helse- og omsorgstjenester; eksempelvis personer med høy alder, utviklingshemming, psykiske helseplager etc.

⁶ Dahl, N. C. (Red.). (2023). Skyldig? Funksjonshemmedes møte med strafferettspleien. Universitetsforlaget

er tilrettelagt. Det betyr at etterforskning og avhør av personer med funksjonsnedsettelse, inkludert utviklingshemmede som er mistenkt for å ha begått lovbrudd, gjennomføres etter de ordinære reglene for straffeforfølgelse (Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2023, s. 94). Dette byr på store rettssikkerhetsutfordringer, og historien har gjentatte ganger vist oss at manglende tilrettelegging kan ende i fatale justismord (som for eksempel i Fritz Moen-saken).

I Likestillings- og diskrimineringsombudets rapport (2023) om inkorporering av CRPD, anbefaler de at det vedtas en lovbestemt plikt til tilrettelegging under avhør for personer med funksjonsnedsettelse der det er aktuelt. Dette stiller vi oss bak, men vi ønsker likevel å presisere at termen "*tilrettelagte avhør*" er forbeholdt barnehusmodellen og de som er fornærmet i en straffesak. Ikke alle typer funksjonshindringer bør føre til sekvensielle avhør (slik som barnehusmodellen legger til grunn), og man bør søke å utvikle modeller for ulike typer tilpasningsbehov. Vi mener også at dette er problemstillinger som utvalget burde innlemmet i sin utredning for å sikre videre fokus på disse rettssikkerhetsutfordringene - både faglig og politisk.

Avsluttende kommentar

Avslutningsvis ønsker vi også å benytte anledningen til å minne om at stortinget har gjort følgende vedtak tilknyttet foreliggende NOU:

Stortinget ber regjeringen i oppfølgingen av Likestillings- og mangfoldsutvalget gjøre en vurdering av de økonomiske levekårene og tiltak for personer med nedsatt funksjonsevne og deres nærmeste familie, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Det er liten kunnskap om de økonomiske belastningene det innebærer å være funksjonshindret, og vi har grunn til å anta at dette i for liten grad er kompensert av de økonomiske støtteordningene som i dag finnes. Dette gjelder særlig i møte med dyrtid, der mange funksjonshindrede i mindre grad enn andre kan endre livsstil for å tilpasse seg tøffe økonomiske tider. Der mange andre kan kjøre mindre bil, ta ned varmen i huset, jobbe mer eller endre kosthold, er det mange funksjonshindrede som i mindre grad kan det. Dette er tematikk som i liten grad er dekket av foreliggende NOU, og vi forventer at myndighetene følger opp stortingets vedtak.

Med dette ønsker vi igjen å takke for muligheten til å komme med innspill på NOU 2023: 17, og vi ønsker sekretariat og utvalg lykke til med det videre arbeidet.

Vennlig hilsen,
Stiftelsen SOR

Cato Brunvand Ellingsen
Daglig leder

Linn Løvlie Slette
Fagsjef